

OBSAH

1. MEDVĚD A KRÁVA SE ZVONCEM — 7
Zaznamenal K. A. Jaakkola 1884–1889, Härjedal. Lagercrantz I: 212–213
2. LIŠKA A OPÁLENÉ MEDVĚDÍ KOSTI — 8
Vyprávěl Nils Mosessen 1920, Unjárga (Nesseby), Várjjat (Varanger). Lagercrantz III: 16–18
3. LIŠKA, STALLO, VLK A MYS — 9
Vyprávěl Nils Mosessen 1920, Unjárga (Nesseby), Várjjat (Varanger). Lagercrantz III: 18–19
4. SAAMI A LIŠKA — 10
Ze Songely, Charuzin 1890: 344
5. ZAJIČOVO ROZHODNUTÍ — 11
Manker 1947: 241
6. LOSOS A MOŘSKÝ OKOUN — 11
Friis 1871: 9–10
7. OBROVSKÝ PTÁK — 12
Qvigstad a Sandberg 1887: 76–81
8. ŽIVOT OBRA VE VEJCI — 17
Ze Sørfjordu, 1882. Qvigstad III: 94–95
9. DVA BRATŘI, SESTRA A STALLO — 18
Charuzin 1890: 353–357
10. HOCH PŘEMOHL OBRY A ZACHRÁNIL KRÁLOVSKÉ DCERY — 27
Vyprávěl Efraim Pedersen 1882, Omasvuotna (Storfjord). Qvigstad III: 58–61
11. RYBÁŘSKÝ SYNEK A MOŘSKÁ PANNA — 30
Qvigstad a Sandberg 1887: 99–104
12. SVATÝ OLAF A JATTON — 35
Vyprávěl Matti Skori, Kaakkuri. Ravila 1931: 123–124
13. CHLAPEC A SVÍTILNA — 35
Vyprávěla Elen Ucceová 1926, Guovdageaidnu (Kautokeino). Qvigstad II: 134–139
14. SAAMIJSKÝ CHLAPEC, MOŘSKÁ PANNA A RUDÝ RYTÍŘ — 39
Z Ivgu (Lyngen). Friis 1871: 131–133

15. ANDI BUHARA — 45
Vyprávěla Elen Ucceová 1926, Guovdageaidnu (Kautokeino). Qvigstad II: 204–211
16. KRÁL ZTRATIL SVOU DCERU — 50
Vyprávěl Nils Nilsen 1920, Ivgu (Lyngen). Lagercrantz II: 123–127
17. ČARODĚJNICE A JES — 52
Zapsal Lars Levi Laestadius. Düben 1873: 342
18. STALLO A SAAMIJSKÝ CHLAPEC — 53
Manker 1947: 237–238
19. KŘTINY U CHUDÉHO CHALUPNIKA — 55
Vyprávěl Jon Jonsen Rias 1889, Dívttasvuotna (Tysfjord). Qvigstad IV: 504–509
20. Z LOVU NA MEDVĚDA — 58
Turí 1912: 259
21. CHYTRÁCI — 58
Vyprávěl Lars Jonsen 1885, Salangen. Qvigstad II: 276–277
22. HLOUPÁ ŽENA A JEJÍ MUŽ — 59
Qvigstad I: 188–191
23. POP A ČELEDÍN — 62
Vyprávěla Maria Pavlovna Fefelovová 1954, Vraní řeka na Kole. Zapsala A. A. Antonovová. Kert 1961: 124–127
24. MISTR ZLODĚJ — 64
Vyprávěl Erik Persen 1885, Gávvuotna (Kälfjord). Qvigstad III: 403–411
25. VELKÝ LARS A MALÝ LARS — 69
Vyprávěl Isak Eira 1921, Guovdageaidnu (Kautokeino). Qvigstad II: 288–301
26. CHYTRÝ HOCH A FARÁŘ — 77
Qvigstad I: 202–211
27. O VODNÍKOVĚ — 84
Vyprávěl Ole Tomasen Børgefjell 1943, horní Susna. Zapsal Václav Marek.
28. ČERTOVA MZDA — 85
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1947. Zapsal Václav Marek.

135. ČURJOVÉ – LOUPEŽNÍCI — 243

Vyprávěla Maria Vesterfjellová 1947. Zapsal Václav Marek.

136. VODOPÁD FINSKÝ SKOK — 244

Poprvé zaznamenáno podle Ole Børresena 1933, později další varianty.

Tento vyprávěla Gunhild Børggefjellová 1937. Zapsal Václav Marek.

137. RAPPMARČAK — 245

Vyprávěl Lars Børggefjell 1947. Zapsal Václav Marek.

FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA — 249

EDIČNÍ POZNÁMKA — 267

DOSLOV — 270

PRAMENY — 284

POUŽITÁ LITERATURA — 285

VYSVĚTLIVKY — 286

REJSTŘÍK MÍSTNÍCH JMEN — 290

OBSAH — 293

29. TRIFON — 86
Vyprávěl M. Fedotov, Patsjoen Kolttaköngäs. Itkonen 1931: 87–88
30. O PŮVODU SAAMIŮ — 86
Lundmark 1976: 418–419
31. O PŮVODU MEDVĚDÍ SLAVNOSTI — 87
Z Lycksele, 1750. Fjellström 1755: 11–14
32. BRATR A SESTRA — 90
Z Åsele. Drake 1918: 309
33. ČERNÁ SMRT A SAAMIJSKÝ KROJ — 91
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1946, Susendal. Zapsal Václav Marek.
34. JAK SAAMIOVÉ OCHOČILI PSA — 92
Demant-Hatt 1922: 28–29
35. O MJANDÁŠOVI — 93
Vyprávěla Taťána Filippovna Danilovová 1927 na Kole podle A. F. Matrechinije. Čarnoluskij 1965: 85–90
36. O DÍTĚTI, SOBĪM TELETI — 98
Vyprávěla Varvara Vasiljevna Kuroptěvová 1927 na Kole. Čarnoluskij 1965: 29
37. O PŮVODU DIVOKÝCH SOBŮ — 99
Vyprávěl Johan Pedersen 1883, Omasvuotna (Storfjord). Qvigstad III: 431–433
38. JAK VZNIKL CHOV SOBŮ — 100
Vyprávěl kostelník ve Fatmomakku Olof Jonsson-Stinnerbom. Tomasson: 1938: 14–16
39. JAK BYLA OCHOČENA ZVÍŘATA — 101
Charuzin 1890: 343–344
40. POVĚST O PŮVODU CHOVU SOBŮ — 102
Podle Fjellnerova eposu Synové Slunce. Dübén 1873: 330–333
41. PROČ MÁ KUKAČKA ŠEDÝ KROPENATÝ ŠAT — 106
Z Åsele. Drake 1918: 307
42. MADDO – PRABÁBA RODU — 106
Vyprávěla Ellen Ucceová 1926, Guovdageaidnu (Kautokeino). Qvigstad II: 475–477

43. LIDÉ VE VLČÍ PODOBĚ — 107
Qvigstad II: 469–471
44. O VLKU — 108
Turi 1912: 126–127, 66, 103, 257
45. HADÍ KÁMEN — 109
Turi 1912: 145
46. VELRYBI ÚSKALÍ NA AVVIRU — 110
Vyprávěl Vasilij z Bílé zátoky na jezeře Avvir (Imandra) 1907. Zapsal M. Prišvin. Ončukov 1909: 467
47. ŠPATNÉ JMÉNO — 110
Vyprávěla Gunhild Børgfjellová 1947. Zapsal Václav Marek.
48. SVATÉ POLE — 111
Vyprávěla Mariňa Gerasimovová, Njuohttejávri (Nuorttijärví). Itkonen 1931: 220
49. STRAŠIDELNÉ JEZÍRKO — 111
Vyprávěla Gunhild Børgfjellová 1936, Susna. Zapsal Václav Marek.
50. KŘEST — 112
Vyprávěl Iver Saraksen, Beahcán (Petsamo). Ravila 1931: 48–49
51. STARÁ SAAMIJKA ZMRZLA NA HORÁCH A STRAŠÍ — 112
Vyprávěl Efraim Pedersen 1923, Omasvuotna (Storfjord). Qvigstad III: 480–483
52. NÁHKORGUONGE A JAMEHRATTE — 115
Vyprávěla Gunhild Børgfjellová 1947. Zapsal Václav Marek.
53. MŮRA — 118
Vyprávěla Gunhild Børgfjellová 1943, Susendal. Zapsal Václav Marek.
54. POHÁDKA O ÁDZ — 118
Z Jokongy na Kole. Kert 1961: 198–200
55. SPLNĚNÁ PŘÁNÍ — 120
Zapsal D. E. D. Europaeus, Jokonga. Itkonen 1931: 291–292
56. GUKHSOKA – POLÁRNÍ ZÁŘE — 121
Vyprávěl Ole Tomasen Børgfjell 1945. Zapsal Václav Marek.
57. MĚSÍC — 122
Vyprávěl Piera Slieden, Máttavuotna (Maattivuono). Ravila 1931: 94–95

58. BAEDNAG-NJUDNE — 122
Zapsal Lars Levi Laestadius. Friis 1871: 43–44
59. ZLI GUFITTAROVÉ — 123
Vyprávěl Balke, Kárásjohka (Karasjok). Qvigstad II: 398–401
60. PODVRŽENÉ DĚCKO — 124
Vyprávěl O. Tomassen 1889. Qvigstad IV: 133–135
61. ZAMĚNĚNÉ DÍTĚ — 126
Vyprávěl Juhani Nuorgam, Anár (Inari). Ravila 1934: 106–109
62. ULDOVÉ A GIEDDAGAŠ-GALGGO — 128
Turi 1912: 128–129
63. BLAEKKAŠ — 129
Zaznamenal Isak Saba 1891. Qvigstad I: 505–507
64. DÍVKA ZE SAIVA — 130
Vyprávěl Bror Johan Bakli 1937, Susendal. Zapsal Václav Marek.
65. ŠILDOVÉ — 132
Z Beahcán (Petsamo). Itkonen 1946: 100
66. O JEDNÉ DÍVCE ZE SAIVA — 134
Vyprávěl Ole Samuel Bendiksen Elgsvatn 1887, Hattfjelldal. Qvigstad 1924: 283–285
67. KRÁVA ULDŮ — 135
Z Eanodatu (Enontekiö). Itkonen 1946: 96
68. SOBI SAAMIŮ A SAIVO — 136
Z Grane. Lagercrantz 1926: 56
69. SAIVOVÉ POŽADUJÍ PŘEMÍSTĚNÍ SOBI OHRADY — 136
Z Hattfjelldalu. Qvigstad 1924: 286–288
70. ZAČAROVANÉ JEZERO — 138
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1937, Susna. Zapsal Václav Marek.
71. NEPOSLUŠNÝ ČELEDÍN — 140
Itkonen 1946: 97
72. ČACCE-HALDEK NEBOLI MOŘŠTÍ LIDÉ — 141
Z Unjárgy (Nesseby). Friis 1871: 19–22

73. JITNE-HAKEN — 144

Vyprávěl Ole Tomasen Børgefjell 1938. Zapsal Václav Marek.

74. MEDVĚDÍ TLAPA — 144

Qvigstad a Sandberg 1887: 29–33

75. MEDVĚD A ŽENA — 148

Z Lycksele. Drake 1918: 309

76. SKOLTKA A MEDVĚD — 148

Vyprávěl M. Fedotov, Patsjoen Kolttaköngäs. Itkonen 1931: 72–74

77. DVĚ SAAMIJSKÉ DĚTI S MEDVĚDEM NA JAHODÁCH — 150

Vyprávěla výměnkářka na norském dvorci Trallerud na Susně podle starého vyprávění Saamijky Anny Bentsenové (nar. 1810), 1938. Zapsal Václav Marek.

78. VĚČNÉ ŠTĚSTÍ I — 151

Vyprávěl Bror Johan Bakli 1936, horní Susna. Zapsal Václav Marek.

79. VĚČNÉ ŠTĚSTÍ II — 152

Většina variantů této pověsti ze Susendalu (vypravěči Ole Johan Børresen – od něj první zápis z roku 1934 na Trallerudu, Hans Børresen Brantvold ad.) neuváděla žádná jména zúčastněných osob, a vyprávění mohou být tedy starší. Saami Lars Børgefjell však vyprávěl, že se tato příhoda udála jeho pradědovi Larsi Nilsenovi Skottovi (saamijsky Skotta-Lara, zemřel 1841). Tento variant vyprávěl 1937 Bror Johan Bakli podle slov své pěstounky a tety Berit Olsdatterové. Zapsal Václav Marek.

80. MEDVĚDICE A JEJÍ DĚTI — 154

Vyprávěl Lars Børgefjell 1948. Zapsal Václav Marek.

81. JAK SI DVA MUŽI VYŠLI LOVIT CHLUPATÉHO DĚDKA — 156

Turi 1912: 123–124

82. JAK SAAMI ULOVIL MEDVĚDA LASEM — 156

Vyprávěl Lars Børgefjell 1944. Zapsal Václav Marek.

83. MEDVĚD NA CEAVCCAGEADGI — 157

Podle staré pohádky z Várjatu (Varanger) vyprávěl saamijský učitel Thorleif Berg 1979, Stuorravuotna (Karlebotn). Zapsal Václav Marek.

84. SAAMIJSKÝ NOID A KLEMPÍŘ — 158
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1937, Susendal. Zapsal Václav Marek.
85. JAK NOIDKA PŘEMÍSTILA OSTROV — 160
Vyprávěl Efraim Pedersen 1923, Omasvuotna (Storfjord). Qvigstad IV: 368–370.
86. RASU RASTECE — 161
Schøyen 1919: 15–16
87. NOID DOPAR — 162
Turi 1912: 165
88. NOID PIILI-EINARI — 163
Vyprávěl Lars Stålnacke 1920, Piilijärvi. Wanhainen 1971: 119
89. DVA LOVCI SOBŮ — 163
Vyprávěl Johan Kitti 1888, Láhppi (Loppa). Qvigstad II: 491–493
90. JAK DVA NOIDOVÉ A NOIDKA PŘIHNALI Z ØSTLANDU
STÁDO DIVOKÝCH SOBŮ — 164
Z Várjatu (Varanger). Fellman 1906/II: 330–331
91. DVA NOIDOVÉ — 166
Vyprávěl Erik Bakkemo 1923, Gávvuotna (Kåfjord). Qvigstad IV: 346–349
92. BOJ MEZI NOIDY — 168
Vyprávěl Per Baer 1924. Qvigstad II: 488–491
93. PŘÍBĚH Z HIRVASNIEMI — 169
Vyprávěl Trifon Gerasimov, Njuohttejávri (Nuortijärvi). Itkonen 1926: 111–112, Itkonen 1931: 221–223
94. NOID A JEHO SYN — 170
Vyprávěl Trifon Gerasimov, Njuohttejávri (Nuortijärvi). Itkonen 1926: 113–114, Itkonen 1931: 224–226
95. JAK SE STÁT NOIDEM — 171
Vyprávěl Matti Skori, Kaakkuri. Ravila 1931: 154–155

96. NOIDOVA SMRT — 171
Vyprávěl Matti Skori, Kaakkuri. Ravila 1931: 151–153
97. MUŽ, KTERÝ OKLAMAL SVÉHO BŮŽKA — 172
Qvigstad a Sandberg 1887: 115–117
98. FALEŠNÝ SLIB — 175
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1939, Susendal. Zapsal Václav Marek.
99. KÁMEN — 176
Vyprávěl Matti Skori, Kaakkuri. Ravila 1931: 107–108
100. ČERNÁ SMRT V TLUMOKU — 176
Vyprávěl Bror Johan Bakli 1947, Susendal. Zapsal Václav Marek.
101. DVOJÍ MOR — 177
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1946. Zapsal Václav Marek.
102. ČERNÁ SMRT — 177
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1946. Zapsal Václav Marek.
103. PRŮVODCE S LOUČÍ — 178
Vyprávěl Jon Finnesen 1922, Divttasvuotna (Tysfjord). Qvigstad IV: 522–525
104. JAK ČUDOVÉ UTONULI V JEZEŘE — 180
Z kraje kolem Váhčiru (Gellivare). Turi 1912: 187–189
105. O JMÉNĚ HORY GIEBOSDUODDAR, LEŽÍCÍ NA SEVER
OD VÁHČIRU — 182
Turi 1912: 191–192
106. ČUDOVÉ A STARÝ OLA — 183
Vyprávěl Isak Isaksen 1927, Kvaenangen. Qvigstad II: 580–581
107. O DÁVNÝCH SAAMITICH NA KOLE, O ŠVĚDECH
A O DÍVCE JMÉNEM MAZA — 184
Vyprávěla Galina Petrovna Dmitrijejevová 1954, Vraní řeka. Kert 1961: 95–97
108. RUSTÍ KARELOVÉ V GIRUNVARRE — 185
Vyprávěl Mikkel A. Bongo. Smith 1938: 383

109. SAAMIJSKÝ KRÁL A RUŠTÍ ČUDOVÉ — 187
Z Guovdageaidnu (Kautokeino). Friis 1871: 125–127
110. ČUDOVÉ A LAUREKADŠ — 189
Qvigstad a Sandberg 1887: 15–17
111. NOIDKA A ČUDOVÉ — 190
Z Váhčiru (Gellivare). Turi 1912: 189–191
112. Z ČUDSKÝCH DOB NA KOLE — 192
Charuzin 1890: 363–364
113. SULISOVY DÍVKY — 193
Zapsal Isak Saba 1891. Qvigstad I: 484–485
114. RODOVÉ JMÉNO ČUDDA — 195
Z Guovdageaidnu (Kautokeino). Friis 1871: 123–125
115. POVĚST O ČUDECH Z JOKONGY NA KOLE — 197
Zapsal D. E. D. Europaeus 1856. Itkonen 1931: 304–307
116. JAK STALLO ZAPASIL S HORSKÝM SAAMIM — 199
Z Ivgu (Lyngen). Qvigstad a Sandberg 1887: 157–159
117. STALLOVA DCERA UPRCHNE Z DOMOVA
A PROVDÁ SE ZA SAAMIHO — 201
Zapsal Lars Levi Laestadius. Friis 1871: 81–85
118. STALLOVA SVATBA — 205
Z Ofot. Friis 1871: 100–104
119. SAAMIJSKÝ MLÁDENEC NA NÁMLUVÁCH U STALLA — 209
Vyprávěl Bror Johan Bakli 1940, Susna. Zapsal Václav Marek.
120. JAK SE FOJT V ČÁHCESUOLU PROMĚNIL VE STALLA — 212
Z Várjjatu (Varanger). Dúben 1875: 342–344
121. DVA BRATŘI A STALLO — 215
Vyprávěl Balke, Kárášjohka (Karasjok). Qvigstad II: 630–637

122. STVOŘENÍ STALLA POMOCÍ KOUZEL — 217
Qvigstad I: 490–495
123. RIMAGALLES A TŘI STALLOVÉ — 219
Z Guovdageaidnu (Kautokeino). Qvigstad a Sandberg 1887: 146–150
124. STALLO A HORŠTÍ SAAMIOVÉ — 223
Vyprávěl Erik Persen 1888, Gávvuotna (Kärfjord). Qvigstad IV: 424–427
125. STALLO A VELKÝ ANTE — 225
Vyprávěl Juhani Nuorgam, Anár (Inari). Ravila 1934: 110–112
126. STALLO A DĚTI — 226
Vyprávěl Nils Nilsen 1920, Ivgu (Lyngen). Lagercrantz II: 28–29
127. MUŽ CHYTÍ MEDVĚDA A ZABIJE LUTAK — 227
Vyprávěla Risten Jonsdatterová 1894, Divttasvuotna (Tysfjord). Qvigstad IV: 544–547
128. BOTY — 228
Vyprávěl Nils Nilsen 1920, Ivgu (Lyngen). Lagercrantz II: 115
129. ŠVÉDSKÝ STALLO NA KOLE — 228
Charuzin 1890: 357–359
130. STALLOVA SEKERA A PATTO-POADNJE — 231
Högström 1746: k. 11, § 11
131. SAAMIOVÉ A SEDLÁCI NA SUSNĚ — 232
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1938. Zapsal Václav Marek.
132. DJAKNE – SAAMIJSKÝ ŠKOLÁK — 234
Vyprávěl E. Nilsson 1943, Severní Vilhemina. Zapsal Václav Marek.
133. TVRDÝ ŽIVOT — 240
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1947, horní Susna. Zapsal Václav Marek.
134. JAK ZLI SEDLÁCI CHTĚLI VYHUBIT SAAMIE NA VEFSNĚ — 241
Vyprávěla Gunhild Børgefjellová 1944, horní Susna. Zapsal Václav Marek.